

ΑΜΑΡΑΝΤΟΣ

(ΙΣΒΟΡΟΣ)

*έντοπο επικοινωνίας και ενημέρωσης
των απαρταχού Αμαρυντιωτών*

Περιοδική έκδοση

**Δεκέμβριος 1999
Τεύχος 1^ο**

Τιμή 300 δρχ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ♦ Αντί Προλόγου
- ♦ Εισαγωγή στη Θεματολογία
 - Λαογραφικά Θέματα
 - Οι παλιές φωτογραφίες
 - Παρακμή και Παράδοση
- ♦ Προς την Αδελφότητα και τον Πολ. Σύλλογο
- ♦ Νόστος - Απολλώνιον Άσμα
- ♦ Εκείνοι που φεύγουν

Εκδότης:

Υπεύθυνος σύμφωνα με το νόμο: Παναγιώτης Στεφ. Ζακόπουλος

Διεύθυνση:

**Κρήτης 23 & Χαλκίδας
Κ. Χαλάνδρι- Τ.Κ. 152 31
Τηλ.: (01) 6721822**

ή

**Αμάραντος Κονίτσης
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
Τ.Κ. 44100
Τηλ.: (0655) 23648**

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Η αναγκαιότητα της επικοινωνίας των απανταχού Αμαραντιωτών αποτελούσε χρόνια αντικείμενο συζητήσεων. Όχι για μια απλή και τυπική επικοινωνία, αλλά πιο ουσιαστική με την έννοια του αναπόσπαστου κοινοτικού μέλους, δηλαδή της ίδιας της ομάδας, της ίδιας οικογένειας, του συναισθηματικού δεσίματος. Να μοιραστούμε τις χαρές, αλλά και τις λύπες των παλαιών και νέων γενεών. Να ανταλλάξουμε ιδέες και σκέψεις, να θυμηθούμε και να καταγράψουμε τα παλαιά μας ήθη και έθιμα.

Το 1996 - ο πολιτιστικός σύλλογος - κυκλοφόρησε το εξής κείμενο - κάλεσμα... "στην προσπάθειά του να προχωρήσει στην έρευνα, καταγραφή και δημοσίευση των ιστορικών πηγών του χωριού μας, με σκοπό να μελετηθεί η μακρόχρονη ιστορία του τόπου μας και να υλοποιηθεί η επιθυμία πολλών χωριανών που διατυπώθηκε στις συνελεύσεις στο χωριό, αλλά και κατιδίαν πολλές φορές, κάνει έκκληση, προς τους απανταχού Αμαραντιώτες, όσοι απ' αυτούς επιθυμούν και έχουν στοιχεία για την ιστορία του χωριού, τοπωνύμια, παλιά έγγραφα, φωτογραφίες, μοιρολόγια, στατιστικά στοιχεία, τραγούδια, λαογραφία και ό,τι άλλο σχετικό υλικό νομίζουν ότι έχει κάποια ιστορική ή σημαντική αξία να τα στείλουν στον Πολιτιστικό Σύλλογο. Ο Πολιτιστικός Σύλλογος δηλώνει ότι θα φροντίσει υπεύθυνα, με τη συμπαράσταση του ικανού επιστημονικού δυναμικού που διαθέτει το χωριό μας, συγχωριανών που ασχολήθηκαν και θέλουν να βοηθήσουν από τη δική του πλευρά, καθώς και από την κοινότητα και αιδεφότητα, να έρθουν όλα αυτά στο φως, να διασωθούν και να διαδοθούν όσο γίνεται ευρύτερα οι κάθε είδους χρήσιμες αυτές πηγές γύρω από την αξιόλογη ιστορική διαδρομή και τις παραδόσεις του όμορφου χωριού μας, καταχωρώντας τα σ' ένα βιβλίο. Στόχος της προσπάθειας αυτής είναι να βοηθήσει τους παλιότερους να θυμηθούν περασμένους αξέχαστους καιρούς, αλλά και τους νεότερους να αγαπήσουν τον τόπο καταγωγής τους διατηρώντας στην ψυχή τους τις ιστορικές καταβολές και τις πατροπαράδοτες παραδόσεις". Δυστυχώς δεν υπήρξε ανταπόκριση ή δεν τη χρησιμοποίησε ο σύλλογος, δεν γνωρίζω. Το 1992 προηγήθηκε ένα φυλλάδιο του Τσώχου Βασιλείου, δικηγόρου από Θεσσαλονίκη, κάνοντας μια μικρή ιστορική αναδρομή, ουσιαστικά και αυτό θάφτηκε στα συρτάρια της κοινότητας. Κάποιες παλαιότερες ερευνητικές προσπάθειες ιδιωτών, ουδέποτε δημοσιοποιήθηκαν, το δε διαφημιστικό έντυπο των Λουτρών με αρκετές ανακρίβειες συνέχιζε να κυκλοφορεί παρά τις επικρίσεις για τα γραφόμενα και τις υποσχέσεις για απόσυρση. Το πρόβλημα παρέμενε. Αποτέλεσμα, έργο, ουσία, μηδέν. Συζητήσεις και

ανακολουθίες. Πεπεισμένος όμως για την αναγκαιότητα της επικοινωνίας αλλά και πειστωμένος, παρά τις αντιφατικές διεργασίες, αποφάσισα να εκδόσω το παρόν έντυπο, με προσωπική πρωτοβουλία, αφού οι επαφές υπήρξαν αναποτελεσματικές. Κυκλοφόρησα ένα κείμενο κάλεσμα τον Αύγουστο του 1999. "Αγαπητοί χωριανοί. Με ιδιαίτερη χαρά σας ανακοινώνω την απόφασή μου για την έκδοση του περιοδικού "ΑΜΑΡΑΝΤΟΣ". Σκοπός του είναι η καλύτερη επικοινωνία μεταξύ μας, αλλά και η ανάγκη σύνδεσης με την πολιτιστική μας κληρονομιά... Κληρονομιά που χάνεται και οφείλουμε να διασώσουμε, σε στιγμές που ίσως να είναι οριακές για τη ζωή του χωριού μας..." Υπήρξε αντίδραση· αφενός η συγκινητική θετική ανταπόκριση, αφετέρου δεν εξέλιπε και η σκυθρωπή πλευρά, αφήνοντας κάποια ίχνη ψυχολογικά, ηθικά, που πρέπει με τη σειρά τους να αξιολογηθούν προκειμένου να κατανοήσουμε το σύνθετο φαινόμενο. Άποψή μου είναι, πως απαντώνται αυτά, ως επιπλάσματα στην επιφάνεια της ύπαρξης, στη λεπτή κρούστα, στο κέλυφος της υποθέσεως, χωρίς διόλου να θίξουν, πόσο μάλλον να συγκλονίσουν το ψυχικό μου θεμέλιο και την απόφασή μου...

Με το παρόν τεύχος, ξεκινάω την προσπάθεια με την ελπίδα για ουσιαστική συνεργασία απ' όλους τους Αμαραντιώτες και μη. Από κάθε ενδιαφερόμενο για την πολιτιστική άνοδο του τόπου μας, για την καταγραφή, διατήρηση, διάδοση της ιστορικής μνήμης και παράδοσης. Την καλλιέργεια ελεύθερου και υπεύθυνου διαλόγου, με εποικοδομητικά συμπεράσματα, έρευνες και απόψεις της κοινωνικής μας ζωής, αμερόληπτη παρουσίαση θέσεων. Θα παρακαλέσω όμως τα όποια κείμενα να μην είναι κομματικά τοποθετημένα, ν' αποφύγουμε παρεξηγήσεις και προστριβές και να είναι υπογεγραμμένα. Διαφορετικά δεν θα δημοσιεύονται. Η τιμή του, συμβολική, καθορίστηκε στο χαμηλότερο των 300 δραχ. Εννοείται ότι σκοπός του δεν είναι το οικονομικό κέρδος. Είναι αδύνατον να καλύψει ακόμη κι ένα μικρό μέρος του κόστους του. Γι' αυτό η ανταπόκρισή σας να είναι τουλάχιστον συγγραφική...

Στην επικοινωνία μου, μετά το κάλεσμα του Αυγούστου διατυπώθηκαν δυσκολίες, αδυναμία ενθυμίσεων, αλλά και αδυναμία αναπτύξεως γραπτού λόγου. Στο παρόν τεύχος, θα παραθέσω το "σκελετό" κάποιων θεμάτων της παράδοσής μας - για να διευκολύνω τους ενδιαφερόμενους - θεμάτων πάνω στα οποία να φρεσχάρουν τη μνήμη τους χωρίς φανφάρες και επιστημονικά τερτίλια. Στόχος η αναζήτηση με τον πιο απλό τρόπο της απλοϊκής φωνής, γιατί αυτή ακριβώς γίνεται η ηχώ για τις βαθιές πίστεις, για τα αισθήματα και για τα πάθη ενός κόσμου, μιας εποχής... Αξία έχει το νόημα και όχι ο τρόπος και η σύνταξή του...

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΘΕΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

Λαογραφικά Θέματα

Πώς προήλθε το χωριό. Οι διάσπαρτοι οικισμοί: πού υπήρξαν, ποιες ανάγκες τους οδήγησαν, ποιες σημερινές οικογένειες προέρχονται από 'κει. Το παλαιό όνομα του χωριού, οι μαχαλάδες, το κέντρο του, οι βρύσες του, οι κύριοι δρόμοι, οι εκκλησίες, η κεντρική, τα εξωκλήσια, ο ιδιαίτερος χαρακτήρας αυτών, ποιοι τα έκτισαν και πότε. Η κατοικία: εξωτερική μορφή: σχήμα, τοποθέτηση εισόδου, όροφοι, στενομέτωπη, πλατυμέτωπη. Κατασκευή τοίχων και στέγης: υλικά και τρόπος κατασκευής. Οι κτίστες. Έθιμα κατά τη θεμελίωση. Εσωτερικοί χώροι: Δωμάτια, σάλα, μαγερειό, αποθήκη, κελάρι. Εσωτερική διαίρεση: θέση εστίας (τζακιού). Διαρρύθμιση των χώρων. Έπιπλα και σκεύη, προς χρήση ή στολισμό. Είδη ρουχισμού: κουβέρτες, βελόντζες κ.α. Βοηθητικοί χώροι: θέση και σχήμα: καλύβες, στάβλος, κοτέτσι, κουμάσι, φούρνος, θέση και σχήμα αυτού, κατασκευή, εργαλεία του φούρνου. Αυλή: μορφή αυτής.

Ένδυμα, υποδήματα, κόμμωση και καλλωπισμός ανδρών, γυναικών και παιδών. Τροφές: είδη, παρασκευή, καθημερινά, γιορτινά. Παρασκευή άρτου: ζύμωμα, ψήσιμο στο φούρνο. Είδη άρτου (ψωμιού). Για γιορτές και άλλες περιστάσεις, κηδεία, μνημόσυνα κλπ. Γλυκίσματα, ποτά. Είδη και τρόποι παρασκευής. Γεωργία: είδη χωραφιών, προετοιμασία τους, σπόροι, προγνωστικά, παρατήρηση σελήνης, ανατολής και δύσης ηλίου, γέμισμα φεγγαριού... γεωργικά εργαλεία, περιγραφή ή σχεδιάσή τους. Τα ζώα του γεωργού. Πότε αρχίζει η σπορά, πότισμα, νερά και άλλη περιποίηση. Θερισμός και αλωνισμός: έθιμα πριν αρχίσει ο θερισμός, περιγραφή του θερισμού, δέσιμο, συγκέντρωση κλπ. Μεταφορά στο αλώνι, φτιαξιμο για αλωνισμό. Το αλώνι και η κατασκευή του. ο τρόπος αλωνίσματος. Ο σωρός για λίκνισμα, τρόπος του λικνίσματος, αποθήκευση καρπού, διαχωρισμός σπόρου. Άλεση στο μύλο. Ο μύλος: είδη μύλων. Περιγραφή και σχεδίαση, τρόπος λειτουργίας, ο μυλωνάς, αντίτιμο για την άλεση, διάφορες διηγήσεις, παροιμίες και συνήθειες...

Κτηνοτροφία: ονόματα βοσκού: τσιομπάνος, πιστικός, γελαδάρης. Είδη ζώων. Το ένδυμα του βοσκού. Η καταγωγή του, το σπίτι του, η ράβδος του, σχήμα και διακόσμηση, χρήση αυτής. Το κοπάδι: ονομασίες ζώων. Βετούλι, κριάρι κλπ. Τα κουδούνια, τόποι βοσκής, ενοικίαση βοσκοτόπων, η αναπαραγωγή, ο καιρός της γέννας, γαλάρικα και στείρα, άρμεγμα και τυροκομία και άλλα παράγωγα, το κούρεμα (κούρος), αρρώστιες, συνήθειες των βοσκών, συμβάσεις, συμφωνίες, πληρωμή. Τραγούδια και μουσικά του όργανα. Παραδόσεις, διηγήσεις, παραμύθια, παροιμίες κ.α.

Μελισσοκομία: εργαλεία, περιγραφή και σχήμα αυτών, εχθροί των μελισσών, προφυλακτικά μέτρα. Το κυνήγι των άγριων μελισσών. Και ό,τι την αφορά.

Κυνήγι: Είδη ζώων και πουλιών, μέσα κυνηγιού, όπλα, παγίδες, σκύλοι, ονόματα σκύλων, προλήψεις, δεισιδαιμονίες, παροιμίες κλπ. Υφαντική: ύλες: μαλλί, μετάξι, λινάρι, βαμβάκι, η επεξεργασία αυτών. Η ύφανση, τρόποι, αργαλειός, από τι αποτολείται, ονομασία, σχεδίαση, τρόποι, τραγούδια, διηγήσεις, πλεκτική, κεντητική, θέματα της πλεκτικής και κεντητικής από φυτικό και ζωικό κόσμο. Είδος βελόνων (κλέτσιες), το τελάρο του κεντήματος, το είδος της βελονιάς.

Γέννηση: αντιλήψεις περί τεκνοποιίας, σε τι μέσα καταφεύγει η στείρα. Εγκυμοσύνη (αγγαστρωμένη). Προγνωστικά για το γένος του εμβρύου. Δεισιδαιμονίες, δοξασίες και συνήθειες των εγκύων. Τοκετός (γέννα) οι μαίες του χωριού (πρακτικές). Το βρέφος, αφαλόκοιμα. Η λεχώνα: προφυλάξεις, πριν σαραντίσει, άλλες δεισιδαιμονίες, τότε σηκώνεται η λεχώνα, το γάλα της. ο θηλασμός, πού κοιμίζεται, το φάσκιωμα, η σαρμανίτσα. Μοίραμα του παιδιού, διάφοροι κίνδυνοι βασκανίας κλπ. Αρρώστιες και τρόποι θεραπείας. Βάπτιση: όνομα αβάπτιστου, το ριγμένο, το ετοιμοθάνατο. Ανάδοχος (νουνός), πώς ορίζεται.

Γάμος (χαρά). Προξενείο και προξενής. Ηλικία, αρραβώνας, πώς γίνεται, δώρα, συνοδοί, είσοδος στο σπίτι, ευχές, αλλαγή δακτυλιδιών, φίλημα, σύνταξη προικοσύμφωνου (είδη της προίκας). Διασκέδαση μετά τον αρραβώνα. Διάρκεια και σχέσεις ζευγαριού. Προετοιμασία γάμου (χαράς). Καθορισμός της ημέρας. Ποια εποχή γίνονται οι γάμοι. Πώς γίνονται οι προσκλήσεις. Ποιοι και πώς; Ποια δώρα (κανίσκια) φέρουν οι προσκεκλημένοι. Ο κουμπάρος, ο βλάμης, το μπαριάκι (ψίκι). Ψωμιά γάμου, ετοιμασία σταριού, πλάσιμο, ψήσιμο, σχήμα, σχετικά τραγούδια. Δεισιδαιμονίες, δοξασίες. Μεταφορά ξύλων (τσάκνα). Η μεταφορά της προίκας στο σπίτι του γαμπρού. Τα δώρα του γαμπρού στη νύφη. Γλυκά, σφαγή ζώων, σχετικά έθιμα. Λούσιμο νύφης, γαμπρού, ποια ημέρα γίνεται. Συνοδεία με όργανα ή χωρίς τραγούδια (ποια λέγονταν), άλλα έθιμα. Συγκέντρωση προσκεκλημένων και χορός. Ποια τραγούδια λέγονται στην περίπτωση αυτή. Η τελετή του γάμου (τα στέφανα). Ξύρισμα, ντύσιμο γαμπρού (γαμπριάτικο). Το νυφικό φόρεμα και το ράψιμό του. ο νυφικός πέπλος. Τραγούδια που επαινούν τη νύφη. Προφύλαξη από μάγια. Προετοιμασία για την εκκλησία. Εκκίνηση της συνοδείας του γαμπρού, παραλαβή της νύφης. Αποχαιρετισμός της νύφης. Πομπή προς εκκλησία, πώς γίνεται η μετάβαση. Το στεφάνωμα (η ιεροτελεσσία). Επίστροφή από την εκκλησία. Προ της εισόδου του γαμπρού, προ της εισόδου των νεονύμφων. Πώς γίνεται η είσοδος, τα μετά την είσοδο. Διασκέδαση του γάμου. Το γαμήλιο τραπέζι, είδη φαγητών. Οι θέσεις των καθημένων. Γαμήλιος χορός. Η πρώτη νύκτα των νεονύμφων. Τα μετά την εορτή, τα πιστρόφια, εκκλησιασμός του ζεύγους και το πρώτο τεσσαρακονθήμερο και έτος μετά το γάμο. Αντιλήψεις και συνήθειες για τους ερχομένους σε δεύτερο γάμο (χήροι, χήρες, διαζευγμένοι).

Ο θάνατος: προμηνύματα: διάφοροι οιωνοί: κρωγμοί κοράκων, ουρλιάσμα-

τα σκύλων, φωνή κουκουβάγιας κ.α. Τα προ του θανάτου: τελευταίες θελήσεις, υποθήκες. Συγχώρηση και μετάληψη. Ψυχομάχημα. Δοξασίες περί αιτίων παράτασης ψυχορραγήματος, κατάρα, αφορισμός κλπ. Φράσεις στην εκπνοή: γλίτωσε, έσβησε το καντήλι του, μας άφηκε κ.α. Τι ακολουθεί εντός σπιτιού; κλείνονται οι οφθαλμοί του, φράσσεται το στόμα και τα αυτιά με βαμβάκι, σταυρώνονται τα χέρια και ισιώνονται τα πόδια. Λούση του νεκρού. Νερό, λάδι, ξύδι. Ένδυση και στολισμός. Δεισιδαίμονες συνήθειες μετά το σαβάνωμα. Θρήνος και μοιρολόι. Θρηνώδεις και γοερές κραυγές, διαρρηγνύουν τα ενδύματά τους, τραβούν και ματώνουν το πρόσωπο, σπαράσσουν και ξεριζώνουν τις τρίχες της κεφαλής οι γυναίκες των συγγενών. Λέξεις και φράσεις σχετικές, καθώς και μοιρολόγια. Φύλαξη του νεκρού, ξενύχτημα. Ταφή: φέρετρο (νεκροκρέββατο, κάσσα) πώς και ποιοι το κατασκεύαζαν. Μεταφορά και νεκρώσιμη πομπή. Νεκρώσιμη ακολουθία. Δεισιδαίμονες δοξασίες. Άνοιγμα του τάφου, ποιοι τον σκάπτουν, οικογενειακοί. Κατάθεση του νεκρού στον τάφο. Λύση των χεριών και ποδιών. Τοποθέτηση χώματος κάτω του κεφαλιού, ράντισμα με κρασί και λάδι, κάλυψη κλπ. Έθιμα μετά την ταφή. Καθαρισμός οικίας, δείπνος, ενιάμερα, 40ήμερα. Δοξασίες περί ψυχής. Μνημόσυνα, επισκέψεις στο νεκροταφείο, ψυχοσάββατα, ξέσκαμα, (ανακομιδή οστών). Πότε και πώς. Δοξασίες περί του σώματος του νεκρού. Περί αποσύνθεσης ή μη (έλειωσε ή τον βρήκαν ακέραιο). Πένθος: πώς εκδηλώνεται. Επίσκεψεις, διακόσμηση, χρώμα (μαύρο).

Κοινότητα: οργάνωση: συνέλευση γερόντων, ενοικίαση των βουνών και λιβαδιών, φύλαξη του τόπου από καταπατήσεις, εκδίκαση διαφορών κληρονομιάς, η εκτίμηση των αγροζημιών. Οι επίτροποι της εκκλησίας. Άλλοι υπάλληλοι και υπηρέτες του κοινού. Ιερέας, δάσκαλος, αγροφύλακας, δασοφύλακας, σιδεράς (γύφτος), κλπ.

Ένα πολύ μικρό δείγμα του πολύ πλούσιου υλικού των εθίμων μας. Είναι αδύνατον να τ' αναφέρω ακόμη και επιγραμματικά μέσα στις λίγες τούτες σελίδες. Ωστόσο τα ανωτέρω παραδείγματα θα δώσουν λαβή για περισσότερη ανάπτυξη όχι μόνο αυτών, αλλά όλων των σπουδαίων θεμάτων που αποτελούν την παράδοσή μας. Η παραπάνω περιληπτική αναφορά αδικεί το έθιμο, αδικεί το πλήρες κείμενο, προπάντων όταν είναι ποτισμένο από κάποιο ιερό πάθος, που μοιραία χάνεται στην περιληψη. Ο αναγνώστης εύκολα θα επισημάνει, αλλά και θα αναπληρώσει τα μειονεκτήματα της περιληπτικής παρουσίασης που προηγείται. Θα βρει ανάλογα με τη σκοπιά των ενδιαφερόντων του, τα σημεία που θα τραβήξουν περισσότερο την προσοχή του μέσα από το πλούσιο υλικό που προσφέρει η παράδοσή μας... παράδοση που αν δε φτάσει στις αυριανές γενιές δικαιωματικά και αδίστακτα θα ξεστομίσουν την καταδίκη τους, για όλους αυτούς που αρνήθηκαν τις αιώνιες ομορφιές του τόπου τους μπροστά στις εφήμερες ξένες...

Οι παλιές φωτογραφίες αποτελούν αντικείμενα
συναισθηματικά, βιωματικές αναμνήσεις.

Πολλές απ' αυτές ανηρτημένες στον τοίχο, άλλες
στον πάτο ενός σεντονκιού ή τη γωνία ενός συρταριού
στην καλύτερη περίπτωση ... γιατί άλλες σαπίζουν
πεταμένες ή ποντικοφαγωμένες στα κασόνια του
κελαριού.

Είναι και αυτές μέρος της παράδοσης, μέρος της
συλλογικής μνήμης, όλου του χωριού.

Τι' αυτό θερμά παρακαλώ ό,τι είναι δυνατόν ν'
αποστείλετε (φωτογραφίες ή παλαιά έγγραφα) με τη
δέσμευσή μου, αφού τα δημοσιεύσω να τα επιστρέψω
στην ίδια κατάσταση ...

Στη φωτογραφία διακρίνονται:
ο Κων/νος Ζιάκος καθισμένος
δεξιά του η σύζυγός του Φωτεινή
το γένος Γιαννάτη
και αριστερά η κόρη του Ευανθία,
σύζυγος Γεωργίου Παναγιωτίδη.

(Προέλευση οικογενειακό αρχείο Στέφανου Ζακόπουλου)

Παρακρή και παράδοση

... άγονο χωριό, φτώχεια. Όλοι τη ζήσαμε. Λίγο ψωμί, λιγότερο φαί. Παλιά μπαλωμένα ρούχα. Τρύπια παπούτσια, αντικατέστησαν τις πόχες και τα τσαρούχια. Σπίτια για ανθρώπους και ζώα, πολλά χωρίς πατώματα, δάπεδο με κοπριά αγελάδων (βούλτα) ή χώμα πατημένο. Χωρίς ταβάνια, πνιγμένα στον καπνό του κακότεχνου τζακιού. Δεν μπορεί η θύμησή μας να ξεχάσει. Ολοήμερη τυράγνια. Με το πρώτο φως ως το σούρουπο. Σκάψιμο, δικέλλι, τσάπα και κασμάς, και στην καλύτερη περίπτωση αλέτρι. Και σοδειά; πολλές φορές ούτε το σπόρο της χρονιάς. Τι κι αν έβγαζε φωτιές το τσαπί χτυπώντας το πετρώδες και άγονο χώμα, πάσχιζαν να σπείρουν στάρι, κριθάρι, καλαμπόκι. Ποτέ δεν απόλαυσαν, ποτέ δεν είδαν την αυτάρκειά του. Το γέννημα πάντα λειψό. Φαρμάκι και πίκρα το ψωμί... ανέχεια... πώς να χορτάσουν τα στομάχια της φαμίλιας; κι η ελπίδα του αύριο; μηδενική, καμιά... κι η κρατική εξουσία; εσκεμμένη η αδιαφορία των εκάστοτε ελληνικών κυβερνήσεων, που τροφοδοτούσαν έτσι την απόγνωση, ενίσχυαν την αγωνία δίνοντας διέξοδο στη φυγή. Μια φυγή στα αστικά κέντρα, δημιουργώντας τον Μαζάνθρωπο και παράλληλα μαρασμό της υπαίθρου, τα φτηνά εργατικά χέρια και επιτέλους για κάποιους την **“αιχμαλωσία της ζωτικότητας” την καταστροφή του “πρωτογενούς και της μήτρας”**.

“Οι Τούρκοι θέλαν τ’ άσπρα μας κι οι φράγκοι την ψυχή μας”. Ξεσπίτωμα και κατηφόρισμα. Πλημμυρίσαμε από ειδικευμένους επαγγελματίες και επιστήμονες κι η αλήθεια είναι ότι είδαμε καλύτερες μέρες. Φάγαμε, χορτάσαμε, “πολλαπλασιάσθη το σαρκίον αλλά εσυρικνώθη η ψυχή, απωλέσθη το πνεύμα, εφυλακίσθη...” **υποταγμένοι και ανίσχυροι, υφιστάμεθα παθητικά την αλλοτρίωση**. Στον τόπο μας ευδοκίμούσε ο “άγιος” σίτος, στην ξενιτειά, τ’ αγκάθια και οι τριβόλοι. Ακμάζουν, γιγαντώνονται και καταπνίγουν τα πάντα, στοιχεία που επιβάλλονται εκ των άνω με τον προσανατολισμό στην καλοπέραση. **Ο κακός δαίμονας του εαυτού μας, των αρχών και αξιών, η σημερινή μας ευδαιμονία και το συνεχές κυνήγι της**.

§ Χάσαμε την παράδοσή μας, αφήνοντάς την να διαμορφώνεται με άλλες μορφές έκφρασης, με έντονο τον αστικό χαρακτήρα και με προσμείξεις νέες και ξένες. Ενώ θα μπορούσε να αναπτύσσεται τουλάχιστον παράλληλα. Και βεβαίως δεν είναι κακό να πιστεύουμε στις παραδόσεις μας. Αυτός είναι ο τόπος μας, οι αρετές του, τα πεπρωμένα του. Δεν είναι κωμική προγονοπληξία

το να τιμούμε τις ρίζες μας. Είναι αγάπη, είναι ευαισθησία, είναι ηθική ισορροπία, ομορφιά και ποιητική δόνηση, μπροστά στη βαρβαρότητα των ψυχωτικών της βίας, μπροστά στην ασοφία των ισχυρών της άμουσης και χυδαίας ύλης που εξοντώνουν την εσωτερικότητα της ψυχής, που αποκτηνώνουν το τελειότερο δημιούργημα της φύσης. Σ' αυτήν την ανούσια αλλοτρίωση που μηχανογραφείται στην εποχή μας, ως μέσο εξάλλειψης εκείνου που λέγεται "πνευματικός πολιτισμός" και περιέχει την ανθρώπινη ελευθερία, την εθνική ανεξαρτησία, και ατομική αξιοπρέπεια. Η επαφή με την παράδοση, υπαγορεύεται από την ίδια την ανθρώπινη φύση, από τη φύση της ατομικής και συλλογικής ζωής. **Ασταθής, ανασφαλής, οδυνηρά αναζητητικός, μονωμένος εκείνος που δεν έχει ή που δεν φροντίζει να έχει συνείδηση των ριζών του, που παραγνωρίζει την παρωθητική δύναμη της καταγωγής (της προγονικής κληρονομιάς).** Αλλά και το ζωντάνεμα του χωριού μας εξαρτάται από την ικανοποίηση και ορισμένων άλλων βαθύτατων ανθρώπινων αναγκών, όπως το συναίσθημα του "ανήκειν" στον πάτριο χώρο, του "συνανήκειν" στον κύκλο των ομοίων, των συντοπιτών. Η ανάγκη για εμπλουτισμό των συστατικών της "ταυτότητας" με γνήσια συστατικά. Με στοιχεία από τις αρχικές αφετηρίες, από τις πρώτες πηγές της ατομικότητάς του. Έστι πηγάζει ενστικτωδώς και ο καλός εννοούμενος τοπικισμός. **Πώς όμως οι παραδόσεις θα επιβιώσουν με την ευεργετική παρουσία τους στο σήμερα, στη σύγχρονη ζωή; Να τις προσαρμόζουμε. Να διασφαλίζουμε ένα πολιτιστικό κλίμα που θα μας υποκινεί να κρατούμε λειτουργικές τις μνήμες των περασμένων. Να μετατρέπουμε τα όσα οι μνήμες αυτές μας κουβαλούν σε οδηγούς για θετικές ερμηνείες και για βελτιώσεις του παρόντος. Να διατηρούμε τα απανταχού άτομα και ομάδες στην ίδια πολιτιστική κατεύθυνση. Οι ξεριζωμένοι, όταν αφεθούν γίνονται άνθρωποι, αδιάφοροι, αδρανείς, και εγωπαθείς. Ο κόσμος τους τελειώνει στον εαυτό τους. Είναι το κλίμα της εποχής να σπάζει τις ρίζες των ανθρώπων και να τους παραδίνει έρμαια σε μηδενιστικές ιδεολογίες... Αν δεν ξέρεις, αν αληθινά δεν εκτιμάς τον τόπο σου, το δικό σου τόπο, τότε ποτέ δε θα σεβαστείς και θα εκτιμήσεις τον τόπο του άλλου. Η σημερινή ζωή μάς δίνει άπειρες αφορμές, να ξυπνήσει μέσα μας ο αγνός, ο αληθινός, ο σύμμετρος, ο φωτεινός άνθρωπος του χωριού. Η βάρβαρη αυτή εποχή, μας δίνει έναυσμα επίμονο για να ξυπνήσουν οι μεγάλες και αιώνιες αξίες μέσα μας. Ο τόπος αυτός, ο τόπος μας ο ασκητικός από τη φύση του, αιώνες τώρα, έχει πλάσει μια κοινότητα που αντέχει, ένα τύπο ανθρώπου γνήσιου και ισορροπημένου που πρέπει ν' αντέξει στους καταλυτικούς καιρούς. Φτωχοί υλικά, τότε, ναρκωμένοι πνευματικά τώρα, έχουμε χάσει τη συνείδηση του πνευματικού μας πλούτου. Σκόπιμο, λοιπόν είναι, να συγκεκριμενοποιήσουμε στη συνείδησή μας τα στοιχεία που συναπαρτίζουν την**

πνευματική μας περιουσία. Ο τόπος μας, ξέχειλος από ιερές και ηρωικές μνήμες, άχραντο περιβόλι των ερειπίων, με σπουδαιότερη σημασία κι αξία από τα πλούσια διαμερίσματα των πόλεων. Αρκεί να καθίσει κανείς σιωπηλός μέσα σ' αυτά, θ' αφουγκραστεί από τα σπλάχνα τους τη φωνή των παππούδων, αρκεί να επισκεφθεί ένα ξωκκλήσι ή με ευλάβεια να σταθεί στον Άι Γιώργη για να νιώσει ν' ανεβαίνει από τα θεμέλια του εαυτού του μια ψυχή, με ευγένεια και σεβασμό, με υπερηφάνεια και φιλοτιμία γεμάτη νεύρο, η Αμαραντιώτικη ψυχή.

Η παράδοσή μας είναι ανάβαση σεμνή και περήφανη, δεν αντέχει στους συμβιβασμούς, σιχαίνεται την τρυφή, γιατί ανθίζει πάνω σε πέτρες, σε κόκκαλα μαρτύρων και ηρώων, σε ιδρώτα και αίμα, σε πόνο και στερήσεις, δεν είναι μανιάζων υλικός πολιτισμός και τρυφηλό πανηγύρι. Αυτό τον πολιτισμό, αυτή την παράδοση φιλοδοξώ με τη βοήθεια όλων να καταγράψω, ν' αναδείξω, διασώσω και διαδώσω...

Αυτή η παράδοση είναι πριν απ' όλα μια αφετηρία. Ένα ξεκίνημα. Αφού καταγραφεί δε σημαίνει ότι πρέπει να διατηρηθεί αποστεωμένη, αλλά να ξετυλίξουμε το νήμα της, να δημιουργήσουμε μέσα απ' αυτήν, να βρούμε την έξοδο από εκείνο που προηγήθηκε. Γιατί μια έξοδος από το πουθενά οδηγεί στο πουθενά... Μια έξοδος που θα πρέπει να θυμίζει όλο εκείνο το δυναμικό παρελθόν, που ζει ακόμα μέσα μας, αλλά και να περιέχει ένα καινούργιο όραμα, με τις δυνάμεις εκείνες για το πέρασμα στο μέλλον απ' τις εμπειρίες του παρελθόντος...

*“Ανέβηκα στις πλάτες των προγόνων μου,
για να μπορέσω να δω το μέλλον”.*

Αϊνστάιν.

Προς την αδελφότητα και τον πολιτιστικό σύλλογο.

Η αυθαίρετη αλλαγή στην οργάνωση της τοπικής αυτοδιοίκησης για τη συνένωση των κοινοτήτων σε δήμους υποκρύπτει κινδύνους για τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά κάθε περιοχής. Οι κίνδυνοι αυτοί εστιάζονται στην ερήμωση των περιοχών αυτών και αποδυνάμωσή τους από την κεντρική διοίκηση.

Στην αντιμετώπιση των κινδύνων αυτών καλούνται οι σύλλογοι, να ενεργοποιηθούν για να προστατευθεί ό,τι απέμεινε. Εκτός από τη διαχείριση των λιβαδιών και την ανεύρεση μουσικών συγκροτημάτων, θα πρέπει να γίνουν οι φορείς προβολείς των προβλημάτων και πρωθητές των λύσεων. Προστάτες των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών γλώσσας, ηθών, εθίμων και περιβάλλοντος. Για την επιτυχία επιβάλλεται η επικοινωνία με όλους τους εκ καταγωγής Αμαραντιώτες και η κατά το δυνατόν δραστηριοποίησή τους. Ο παραμερισμός των μικροτήτων των μειονεξιών και των συμπλεγμάτων. Να ιεραρχήσουμε τα βασικά μας προβλήματα και να μην τυρβάζουμε γύρω από τα δευτερεύοντα. Όσοι δεν τα βλέπουν είναι ή ανίκανοι να προσφέρουν κάτι καλό ή συνεργοί των βυρσοδόμων. Σίγουρα, όμως, αυτό καταδικάζεται από κάθε τίμιο Αμαραντιώτη. Τι μας χρειάζεται; μόνο λίγη σοβαροποίηση, λίγη ευαισθησία, λίγη ανάβλεψη, λίγη έξαρση...

Τον Αύγουστο του 1999 έγινε η εκλογή του νέου διοικητικού συμβουλίου του πολιτιστικού συλλόγου, παρουσία του Δημάρχου κ. Χατζηεφραιμίδα, του παρέδρου Β. Ζακόπουλου και μεγάλου αριθμού κατοίκων. Εξελέγησαν η κ. Δήμητρα Κασιόλα-Κατή, οι κ.κ. Παναγιώτης Κασιόλας, Σταύρος Κούκης, Φώτιος Παναγιωτίδης, Θωμάς Παπαγιαννόπουλος και ο Δημήτριος Τζώτζης. Όλοι τους γνωρίζουμε. Τους διακρίνει η αγάπη για τον τόπο, η αγνότητα και η ακύμαντη αισιοδοξία και πίστη, η ακαταγώνιστη ορμή, η ευαισθησία, η δεκτικότητα και η φιλοτιμία. Να τους εμπιστευτούμε και να βοηθήσουμε να αξιοποιήσουν τον άμετρο μόχθο τους. Να γίνουν για τις επόμενες γενιές παράδειγμα αρετής, κόβοντας τις "γέφυρες" από αμαρτωλούς μπεξαχτάδες και απωθητικούς κηδεμόνες και πάτρωνες. Καλή επιτυχία.

Νόσιος

Το παλιό Δημοτικό σχολείο λειτουργεί εδώ και χρόνια σαν ξενώνας. Μετά την αναπαλαίωση-ανακαίνιση, διαμορφώθηκε κατάλληλα για τις ανάγκες της σύγχρονης ζωής. Διαθέτει τρία τρίκλινα, ένα δίκλινο και ένα μονόκλινο, ατομικό λουτρό και τηλέφωνο. Λειτουργεί εστιατόριο με μεγάλη ποικιλία γευστικών παραδοσιακών φαγητών, ποτών και μουσικής, που απολαμβάνει ο επισκέπτης στο τρεμόπαιγμα και στη θαλπωρή της φλόγας του τζακιού.

Η διαμόρφωση του κτιρίου, δεν αλλοίωσε τίποτε απ' την εξωτερική αρχιτεκτονική και αρχοντιά του. Περήφανο, στέκει έτοιμο να φιλοξενήσει πάλι τα παιδιά του και στη ζεστή φωλιά να δεχτεί, εκείνα που 'μαθε γράμματα, εκείνα που αντηχούσαν οι αΐθουσές του απ' τις παιδικές χαρές και κλάματα, εκείνα που σήμερα η κατάρρα των αδελφομοιριών, δεν αφήνει να γυρίσουν.

ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΝ ΑΣΜΑ ΕΥΤΥΧΙΖΩ ΟΣΟΥΣ ΜΠΟΡΕΣΑΝ

*Ευτυχίζω όσους μπόρεσαν, ύστερα
από χρόνων στα ξένα απουσία,
σαν το γιό του Λαέρτη, στον τόπο τους
να επιστρέψουν πια, και μακριάθε.*

*Τον καπνό της γλυκειάς καπνοδόχου τους
να ξανοίξουν και δάκρυα να χύσουν,
τους προσμένει πιστή μια συντρόφισσα,
έν' αγόρι, ένας γέρος πατέρας.*

*Την δική σου κανείς την επάνοδο
δεν προσμένει. Το σπίτι σου είν' έρμο.
Άλλοι πέθαναν, άλλοι σκορπίσανε,
άλλοι πια δεν ποθούν να γυρίσεις.*

*Μα τι νοιάζει! Θα υπάρχει του Απόλλωνα
πάντα κάποιος ναός στο νησί σου.
Σύρε Ικέτη του, αν νοιώθεις
πως δύνασαι
μ' αξιοπρέπεια να κρούσεις τη Λύρα.*

Σωτήρης Σκίπης
(Ηπειρωτική Ανθολογία)

ΕΚΕΙΝΟΙ ΠΟΥ ΦΕΥΓΟΥΝ

ΣΤΟ ΝΙΚΟΛΑΟ ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗ

“ΠΡΩΙΝΟΣ ΛΟΓΟΣ” 25-6-1999

«Αλημονώ και χαίρομαι(;)
θυμούμαι και λυπούμαι».

Πολυαγαπημένε μου φίλε Νικόλαε!

Αν μπορούσαμε να λησμονούμε κάθε δυσάρεστο γεγονός, πράγματι η ζωή μας θα ήταν πιο χαρούμενη. Όμως, πώς να μη θυμούμαι και να λυπούμαι για το χαμό σου;

Δυστυχώς ο “κερατζής” του κάτω κόσμου, πέρασε νωρίς για σένα, στερώντας έναν άξιο οικογενειάρχη στο χωριό Αμάραντο Κονίτσης, και έναν δημιουργικό επιχειρηματία στα Ιαματικά Λουτρά Αμαράντου.

Και τώρα “κλαιν” οι πέρδικες στα πλάγια του Κάμενικ, η σεβαστή μητέρα σου Ευανθία, η γυναίκα του Φρειδερίκη, τα παιδιά σου, οι συγγενείς σου, και οι πολλοί φίλοι σου, για το χαμό σου.

Λυπούμαι για το χαμό σου και νοιώθω υπερήφανος για την 25χρονη γνωριμία και φιλία μας. Χαραγμένες βαθειά στη μνήμη μου θα παραμείνουν οι συναντήσεις μας και κάθε καλοκαίρι στα λουτρά. Όπως κάθε καλοκαίρι, έτσι κι εφέτος στις 13 τρέχοντος μηνός Ιουνίου, λειτουργήσαμε την Εκκλησία του Αγίου Νικολάου, έχοντας εκκλησίασμα πολλούς χωριανούς σου και οι φρουροί των εκεί συνόρων μας ήλθαν.

Αγαπητέ μου φίλε! Την 12η ιδίου μηνός, υποκλινόμενος στο νιόσκαφτο χώμα που σε σκεπάζει και στο τέλος της προσευχής μου, είπα και το “**ΚΑΛΗ ΑΝΤΑΜΩΣΗ ΣΤΟ ΘΡΟΝΟ ΤΟΥ ΘΕΟΥ**”, εκεί που τώρα βρίσκεσαι φίλε Νικόλαε. Αιωνία σου η μνήμη!

Ο αδελφικός σου φίλος
Παπα-ΧΡΗΣΤΟΣ ΜΑΤΣΙΑΣ
Συνταξιούχος

[Ένας χρόνος από το χαμό του (αναδημοσίευση)]